

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8SŽi/19/2013
Identifikačné číslo spisu:	6013200597
Dátum vydania rozhodnutia:	26.03.2015
Meno a priezvisko:	CSc., JUDr. Eva Babiaková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:6013200597.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: Centrum ekologických informácií, Suché Mýto 19, Bratislava, IČO 42 268 559, proti žalovanému: Starosta obce Svätý Anton, Svätý Anton 34, zast. JUDr. Blankou Gondovou, advokátkou so sídlom Skuteckého 16, Banská Bystrica, o preskúmanie zákonnosti fiktívneho rozhodnutia žalovaného doručeného žalobcovi dňa 07.04.2013, v konaní o odvolaní Mgr. O. J. proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 23S/82/2013 - 77 zo dňa 19. júna 2013 v časti výroku o trovách konania, jednohlasne, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky odvolanie Mgr. O. J. proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 23S/82/2013 - 77 zo dňa 19. júna 2013 v časti výroku o trovách konania, o d m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.

Odôvodnenie

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Banskej bystrici zrušil fiktívne rozhodnutie žalovaného doručené žalobcovi dňa 07.04.2013 ako aj fiktívne rozhodnutie prvostupňového orgánu doručené žalobcovi dňa 09.03.2013, keď dospel k záveru o nepreskúmateľnosti a nezrozumiteľnosti rozhodnutí pre nedostatok dôvodov.

O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 250k ods. 1 tretia veta O. s. p. tak, že úspešnému žalobcovi ich náhradu nepriznal z dôvodov hodných osobitného zreteľa, ktoré videl v povahe sporu, nakoľko žalobca požadoval sprístupnenie informácií u 495 obcí len v Banskobystrickom kraji (ako aj v ďalších štyroch krajoch a žaloby s určitosťou podal v Bratislavskom kraji) takým spôsobom, že obce nie vždy boli schopné v lehote reagovať, pričom nepreukázal snahu získať požadované informácie aj iným dostupnejším a efektívnejším spôsobom ohľadom všetkých obcí (napr. prostredníctvom ZMOS, resp. inou formou zaslania žiadosti a pod.), čo značne spochybnilo skutočný úmysel žalobcu získať požadované informácie. Podaním množstva žalôb proti obciam, kde žalobca v každom konaní uplatňoval náhradu trov konania v plnej výške (pre obce nie nezanedbateľnej) svedčí o tom, že žalobca mal väčší záujem na priznaní trov konania ako na sprístupnení požadovaných informácií. Podstata žalôb spočíva v spore medzi jednotlivými obcami a žalobcom vo veci nesprístupnenia požadovaných informácií v zmysle

zák. o slobodnom prístupe k informáciám. Prostriedkom k riešeniu týchto sporov by nepochybne nemalo byť obštrukčné využívanie tohto zákona. Žalobca svojim chovaním, ktoré je inak právom dovolené, sleduje vyvolanie konaní na základe podaných žalôb, ktoré svojou podstatou k poskytnutiu informácií neprispievajú. Jednalo sa o zdanlivý výkon práva, pretože jeho účelom nebolo právo vykonať, ale samoučelne napadnúť postup správneho orgánu opravným prostriedkom, zatiaľ čo dosiahnutie účelu sledovaného zákonom bolo pre žalobcu nepochybne vedľajšie.

Krajský súd zohľadnil aj tú skutočnosť, že u žalobcu sa jednalo o hromadne podané žaloby, o typovo rovnaké veci po skutkovej i právnej stránke. Žaloby boli takmer identické, čím bola daná aj nízka právna zložitnosť a časová náročnosť poskytnutých úkonov právnej služby v dôsledku toho, že žaloby boli podané elektronicky, boli v nich menené len identifikačné údaje žalovaného, boli v nich nepatrné odchýlky, s ohľadom na skutkový stav v konkrétnej veci, pričom ani právna argumentácia v žalobách uvedená, vzhľadom na predmet sporu, nebola zvlášť náročná. K otázke primeranosti náhrady trov konania krajský súd poukázal aj na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 3698/10 zo dňa 14.09.2011 ako aj na § 2 O. s. p., v zmysle ktorého súdy pri prejednávaní o rozhodovaní sporov dbajú na to, aby nedochádzalo k porušovaniu práva a právom chránených záujmov fyzických a právnických osôb a aby sa práva nezneužívali na úkor týchto osôb.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej lehote v časti týkajúcej sa trov konania odvolanie Mgr. O. J., advokát a konateľ spoločnosti Bardač s. r. o., advokátska kancelária, Búdková 4, Bratislava a navrhol, aby odvolací súd zmenil rozsudok v napadnutej časti tak, že zaviazal žalovaného k náhrade trov konania. Namietal nepredvídateľnosť a prekvapivosť napadnutého rozsudku vo výroku o trovách konania. V tejto súvislosti poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. IV. ÚS 248/08, z ktorého vyplýva, že hranice sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania a rovnako poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 24/2010 zo dňa 08.04.2010, z ktorého vyplýva, že nepriznaním účelne vynaložených trov konania dochádza v podstate k popretiu úspechu sťažovateľa v súdnom konaní. Krajský súd rozhodol vo výroku o trovách konania o nepriznaní náhrady trov konania bez toho, aby mu umožnil akokoľvek sa vyjadriť k otázke nesplnenia podmienok pre nepriznanie náhrady trov konania. Týmto postupom podľa jeho názoru krajský súd zaťažil konanie vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo výroku o trovách konania.

Poukazujúc na ďalšiu judikatúru ústavného súdu (I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08) dal do pozornosti najvyššieho súdu, že nárok na náhradu trov konania je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Procesné predpisy, ktoré upravujú platenie a náhradu trov konania, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Prítom treba dbať na to, aby nikto len z dôvodu, že uplatní voje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel materiálnu ujmu v dôsledku inštitútu platenia trov konania za predpokladu, že taký účastník konania bol úspešný. Nevytvorenie možnosti vyjadriť sa k otázke nepriznania náhrady trov konania je dôvodom pre zrušenie napadnutého rozhodnutia (napr. nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. I. ÚS 3698/10 zo dňa 14.09.2011, na ktorý poukazoval aj krajský súd).

Okolnosti, ktoré krajský súd považuje za tie, ktoré mali zakladať nepriznanie náhrady trov konania žalobcovi, neboli dôvodmi hodnými osobitného zreteľa podľa § 250k ods. 1 tretia veta O. s. p. Krajský súd neuviedol, aké konkrétne dôvody osobitného zreteľa mali vyplývať z okolností daného prípadu. Informácia, že žalobca podal 495 žiadostí obciam v Banskobystrickom kraji sa nezakladá na pravde, naviac žalobca sa obrátil na súd iba v prípade, že povinná osoba požadované informácie nesprístupnila a zákonom predpísaným spôsobom nijako nereagovala. Podanie niekoľkých desiatok žiadostí súčasne bolo oprávneným výkonom práva, ktorým žalobca realizoval svoj predmet činnosti, žalobca nemohol podávať žiadosti s časovým odstupom, aby učinil zadosť predstavám o vhodnosti tohto postupu, ktoré sa sformovali až v napadnutom rozsudku.

Odvolateľ ďalej poukázal, že od doručenia žiadosti do podania žaloby uplynuli viac ako dva mesiace, a preto mal žalovaný dostatok času zareagovať na túto žiadosť. Pokiaľ žalovaný nedisponoval potrebným, voľne dostupným programovým vybavením, je otázne v akej lehote by vôbec žalovaný stihol reagovať, keď si toto vybavenie nezaobstaral počas takmer 11 rokov. Naviac táto okolnosť vznikla na strane žalovaného, nie žalobcu. Žalobca oslovil žalovaného práve preto, že potreboval autentickú informáciu poskytnutú štatutárnym orgánom alebo poverenou osobou, t. j. priamo od povinnej osoby, pre účely

žalobcu nepostačovalo požadované informácie nájsť „niekde“ na internete. Odvolateľ rovnako namietal, že z napadnutého rozsudku nebolo zrejmé, v akej fáze konania mal preukazovať svoju snahu získať informácie „inak“. Žalobca podal svoju žiadosť emailom a požadované informácie žiadal sprístupniť emailom, teda bola zvolená najhospodárnejšia, najjednoduchšia a najlacnejšia forma, a to aj pre žalovaného. Krajský súd zrejme za efektívnejšiu formu považoval poštovú komunikáciu, pričom takéto zdôvodnenie osobitného zreteľa nepovažoval odvolateľ za logické. Krajský súd neprihliadal na tú skutočnosť, že okrem podania žalôb boli vykonané aj iné úkony, a to vyjadrenie k veci samej, ktoré boli reakciou na konkrétny vývoj v konaní a rovnako účasť na pojednávaní zo dňa 19.06.2013, ktorý z povahy veci nemožno považovať za hromadný. Krajský súd si prítomnosť žalobcu na tomto pojednávaní vynútil, a preto sa právny zástupca musel dostaviť na pojednávanie. Jednalo sa o účelne vynaložené výdavky.

Rozsudku krajského súdu odvolateľ ďalej vytkol rozpor s právom Európskej únie v tom zmysle, že krajský súd vyložil a aplikoval § 250k ods. 1 veta tretia O. s. p. spôsobom, ktorý je v rozpore s Aarhuským dohovorom a smernicou 2003/4. Z citovaných noriem vyplýva zákaz znemožnenia, resp. nadmerného sťaženia prístupu k informáciám o životnom prostredí, pričom takéto informácie boli súčasťou žalobcovej žiadosti adresovanej žalovanému. Poukázal tiež na právnu úpravu konania pred súdom v správnom súdnictve, ktorá pre konanie o žalobe ustanovuje obligatórne zastúpenie advokátom. Nepriznaním náhrady trov konania, v ktorom bol úspešný, je teda formou penalizácie, resp. nadmerného sťaženia výkonu práva.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O. s. p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O. s. p.), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá O. s. p.) a dospel k záveru, že nie sú splnené podmienky pre konanie o odvolaní proti rozsudku krajského súdu v časti výroku o trovách konania a je namieste odvolanie odmietnuť.

Podľa § 247 ods. 1 O. s. p., podľa ustanovení tejto hlavy sa postupuje v prípadoch, v ktorých fyzická alebo právnická osoba tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená rozhodnutím a postupom správneho orgánu, a žiada, aby súd preskúmal zákonnosť tohto rozhodnutia a postupu.

Podľa § 250 ods. 1 O. s. p., účastníkmi konania sú žalobca a žalovaný. Súd aj bez návrhu uznesením priberie do konania účastníka správneho konania, ktorého práva a povinnosti by mohli byť zrušením správneho rozhodnutia dotknuté.

Podľa § 250 ods. 2 O. s. p., žalobcom je fyzická alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník správneho konania bola rozhodnutím a postupom správneho orgánu ukrátená na svojich právach. Podat' žalobu môže aj fyzická alebo právnická osoba, s ktorou sa v správnom konaní nekonalo ako s účastníkom, hoci sa s ňou ako s účastníkom konať malo.

Podľa § 246c ods. 1 O. s. p., pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti. Proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky opravný prostriedok nie je prípustný.

Podľa § 250ja ods. 1 O. s. p., proti rozsudku súdu podľa § 250j ods. 1, 2 a 6 je prípustné odvolanie.

Podľa § 250ja ods. 2 O. s. p., odvolací súd rozhodne o odvolaní spravidla bez pojednávania, ak to nie je v rozpore s verejným záujmom. Na prejednanie odvolania nariadi pojednávanie, ak to považuje za potrebné, alebo ak vykonáva dokazovanie. Ustanovenia § 214 ods. 1, 4 a 5 sa v konaní podľa tejto časti nepoužijú.

Podľa § 250ja ods. 1 O. s. p., ak odvolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie správneho orgánu v medziach žaloby nie je v súlade so zákonom a súd prvého stupňa žalobu zamietol, môže rozsudok súdu prvého stupňa zmeniť tak, že zruší rozhodnutie správneho orgánu a vráti vec žalovanému správneho orgánu na ďalšie konanie. Inak o odvolaní rozhodne spôsobom podľa §§ 219 až 221 tohto

zákona.

Podľa § 201 O. s. p., účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje. Ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkom a vedľajším účastníkom, môže podať odvolanie aj vedľajší účastník.

Podľa § 209 ods. 1 O. s. p., súd prvého stupňa uznesením vyzve toho, kto podal odvolanie neobsahujúce náležitosti podľa § 205 ods. 1 a 2, aby chýbajúce náležitosti doplnil, a poučí ho o následkoch neodstránenia väd odvolania podľa § 218 ods. 1 písm. d/. Ak sa aj napriek výzve súdu odvolanie nedoplní alebo ak ide o oneskorené odvolanie alebo podané tým, kto naň nie je oprávnený, predloží súd prvého stupňa odvolanie na rozhodnutie odvolaciemu súdu.

Podľa § 211 ods. 1 O. s. p., ak súd prvého stupňa nesprávne postupoval podľa § 209 ods. 1, odvolací súd sám vyzve toho, kto podal odvolanie, aby doplnil chýbajúce náležitosti, a poučí ho o následkoch neodstránenia väd odvolania podľa § 218 ods. 1 písm. d/. Vo veciach podľa § 120 ods. 2 odvolací súd odstraňuje vady odvolania tým, že sa obmedzí len na zistenie rozsahu, v akom sa rozhodnutie napáda. Odvolací súd sám odstráni vady pri doručovaní odvolania a výzvy podľa § 209a ods. 1 tak, že sám vykoná doručovanie. Odvolací súd rozhodne aj o návrhoch podľa § 138 ods. 1 vrátane tých, o ktorých nerozhodol súd prvého stupňa.

Podľa § 218 ods. 1 O. s. p., odvolací súd odmietne odvolanie, ktoré

a/ bolo podané oneskorene;

b/ bolo podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený;

c/ smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné;

d/ nemá náležitosti podľa § 205 ods. 1 a 2; ak boli dodržané podmienky podľa § 209 ods. 1 a § 211 ods. 1,

e/ rozhodnutie napadnuté odvolaním zaniklo inak.

Podľa § 24 O. s. p., účastník sa môže dať v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí. Ak nejde o zastupovanie podľa § 26, môže si účastník zvoliť za zástupcu len fyzickú osobu. V tej istej veci môže mať účastník súčasne len jedného zvoleného zástupcu; to neplatí, ak ide o zastúpenie podľa § 25.

Podľa § 25 ods. 1 O. s. p., ako zástupcu si účastník môže vždy zvoliť advokáta. Plnomocenstvo udelené advokátovi nemožno obmedziť.

Podľa § 28 ods. 1 O. s. p., zástupcovi, ktorého si účastník zvolil, udelí písomne alebo ústne do zápisnice plnomocenstvo buď pre celé konanie alebo len pre určité úkony.

Skúmajúc podmienky konania o odvolaní najvyšší súd zistil, že v pripojenom súdnom spise krajského súdu sa nachádzajú vo fotokópii jednak plnomocenstvo udelené žalobcom spoločnosti Bardač s. r. o. pre viaceré správne konania, ako aj prezidiálna plná moc pre konania vo veciach preskúmania zákonnosti rozhodnutí správnych orgánov v územnej pôsobnosti krajského súdu. Zo žaloby vyplýva, že plná moc na zastupovanie v súdnom konaní je založená v spisoch súdnej správy krajského súdu pod zn. Spr. 287/2013. Najvyšší súd však nedisponuje originálom plnomocenstva preukazujúceho zastúpenie žalobcu advokátom Advokátska kancelária Bardač s. r. o., a to v žiadnej forme.

Zistiť túto skutočnosť najvyšší súd vyzval Advokátsku kanceláriu Bardač s. r. o. na predloženie originálu plnomocenstva pre zastupovanie žalobcu v tunajšom konaní (výzva zo dňa 21.01.2015, doručená 28.01.2015).

Žalobca na predmetnú výzvu do vydania tohto uznesenia žiadnym spôsobom nereagoval.

V prípade, ak odvolanie podáva advokát v mene účastníka konania ako jeho zástupcu bez toho, aby bolo preukázané jeho oprávnenie na zastupovanie spôsobom uvedeným v § 28 ods. 1 O. s. p., ide o

nedostatok procesnej podmienky konania, ktorý možno odstrániť. Súd je povinný skúmať splnenie tejto procesnej podmienky v každom štádiu konania, t. j. aj v odvolacom konaní a ak nie je splnená, musí vyzvať účastníka na jej odstránenie. Uvedená zásada platí aj v prípade, ak odvolací súd plnomocenstvo, založené v spise pred podaním odvolania, nepovažuje za postačujúce na preukázanie zastupovania účastníka v konaní.

Občiansky súdny poriadok (§ 28) okrem plnej moci pre celé konanie (tzv. procesné plnomocenstvo) pozná aj plnomocenstvo všeobecné (oprávňujúce zastupovať účastníka v každom súdnom konaní, nech ide o ktorúkoľvek vec). Pritom, tzv. všeobecné plnomocenstvo bolo možné založiť do spisov súdnej správy príslušného súdu a v konkrétnej veci sa naň odvolať, na jeho existenciu musel účastník alebo ním zvolený zástupca súd upozorniť (R 43/2003).

Z uvedeného je zrejmé, že je nutné rozlišovať medzi udelením plnomocenstva a preukazovaním jeho udelenia. Toto sa deje jednak predložením originálu plnomocenstva, alebo jeho udelením ústne do zápisnice súdu (§ 28 ods. 1 O. s. p.).

Na založenie, resp. uschovanie všeobecného plnomocenstva do spisov súdnej správy sa vzťahovala Inštrukcia ministerstva spravodlivosti č. 18/1964 o účasti organizácií a štátu v súdnom konaní a o ich zastupovaní, ktorá umožňovala aj advokátom zastupujúcim „organizáciu alebo štát“ uschovať udelené všeobecné plnomocenstvo v správnych spisoch súdu, ktorý vo veci koná.

Citovaná inštrukcia bola s účinnosťou od 19.03.2012 Inštrukciou ministerstva spravodlivosti č. 10/2012 zrušená (čl. 15a ods. 2; príloha č. 1a) bez náhrady. Z tohto dôvodu súdy nie sú oprávnené a povinné akceptovať preukazovanie udelenia plnomocenstva na zastupovanie v občianskom súdnom konaní vrátane konania v správnom súdnictve poukazom na originál všeobecného plnomocenstva uschovaného v spisoch správy súdu, ktorý vec prejednáva.

Avšak aj v čase jej účinnosti inštrukcia č. 18/1964 vyžadovala uschovanie originálu plnomocenstva v spise súdnej správy súdu, ktorý vo veci koná, t. j. na každom jednom súde, ktorý dotknutú vec prejednáva a rozhoduje o nej samostatne (bod III in fine). Táto požiadavka na preukázanie udeleného plnomocenstva žiadnym spôsobom nespochybňuje rozsah udeleného plnomocenstva podľa § 25 ods. 1 O. s. p.

Pokiaľ aj krajský súd disponoval originálom plnomocenstva udeleného žalobcom spoločnosti Bardač s. r. o., a mohol si teda jeho udelenie riadne overiť, najvyšší súd túto možnosť nemá. Preukázanie existencie plnomocenstva pritom nie je skutočnosťou, ktorej preukázanie môže účastník ponechať na vyhľadávacej povinnosti súdu (§ 120 ods. 1, 2 O. s. p.). Je vecou dohovoru účastníka konania a ním zvoleného zástupcu, koľko vyhotovení písomného plnomocenstva za účelom preukázania existencie tohto ich vzťahu bude existovať.

Najvyššiemu súdu bolo vo veci žalobcu predložené odvolanie signované (zaručeným elektronickým podpisom) Mgr. O. J., advokáta a konateľa spoločnosti Bardač s. r. o., advokátska kancelária, ktorý napriek výzve najvyššieho súdu nepreukázal svoje oprávnenie na tento úkon v mene a na účet žalobcu v tunajšej veci. Preto nemožno mať za to, že odvolanie bolo podané žalobcom, a je na mieste uzavrieť, že odvolanie bolo podané Mgr. O. J. vo vlastnom mene a na vlastný účet.

Preto najvyšší súd po zistení, že odvolanie podal iný subjekt než účastník konania - žalobca, pričom ani na riadne doručení výzvu nebola preukázaná existencia oprávnenia tento procesný úkon vykonať v mene a na účet žalobcu (plnomocenstva), postupoval podľa § 218 ods. 1 písm. b/ O. s. p., § 246c ods. 1 veta prvá O. s. p. a odvolanie ako podané neoprávnenou osobou odmietol.

O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd tak, žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania, pretože odvolanie bolo odmietnuté (§ 224 ods. 1, § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p. per analogiam, v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.